

EPILEPSIYA VA BOSH MIYA JAROHATLARIDA UCHRAYDIGAN RUHIY O'ZGARISHLAR

Muallif: Abduhalilova Mohigul Qobiljon qizi

*Ish joyi: Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi,
o'qituvchi*

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada epilepsiya va bosh miya jarohatlari (BMJ) bilan og'riqan bemorlarda uchraydigan ruhiy o'zgarishlar tahlil qilingan. Epileptik va jarohatli bemorlarning ruhiy salomatligi, kayfiyat buzilishlari, xotira va diqqatning pasayishi, shuningdek, depressiya va tashvish simptomlari kabi psixologik holatlar yoritilgan. Maqolada ruhiy o'zgarishlarning diagnostik va davolash metodlari, psixologik qo'llab-quvvatlashning ahamiyati, hamda sog'lom turmush tarzini saqlash bo'yicha tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: epilepsiya, bosh miya jarohatlari, ruhiy o'zgarishlar, depressiya, psixologik yordam.

ANNOTATION: This article analyzes the psychological changes observed in patients with epilepsy and traumatic brain injuries (TBI). The mental health, mood disorders, cognitive impairments, memory and attention deficits, as well as depression and anxiety symptoms of patients are discussed. The article also addresses diagnostic and treatment methods, the importance of psychological support, and recommendations for maintaining a healthy lifestyle.

Keywords: epilepsy, traumatic brain injury, psychological changes, depression, psychological support.

KIRISH

Epilepsiya va bosh miya jarohatlari dunyoda keng tarqalgan nevrologik kasalliklar bo'lib, ular bemorlarning faqat jismoniy salomatligiga emas, balki ruhiy holatiga ham jiddiy ta'sir ko'rsatadi. Bosh miya funksiyasining buzilishi kayfiyat o'zgarishlari, xotira va diqqatning pasayishi, shuningdek, emotsional barqarorlikning yo'qolishiga olib keladi.

Ruhiy o'zgarishlarni o'z vaqtida aniqlash va davolash nevrologik va psixologik reabilitatsiya jarayonida muhim hisoblanadi. Shu sababli, ushbu maqolada epilepsiya va BMJ bemorlarida uchraydigan ruhiy o'zgarishlar ilmiy asosda yoritilgan.

EPILEPSIYA VA RUHIY O'ZGARISHLAR

Epilepsiya — bu markaziy asab tizimining surunkali buzilishi bo'lib, takrorlanuvchi tutqanoqlar bilan namoyon bo'ladi. Epileptik tutqanoqlar markaziy asab tizimining turli hududlariga ta'sir etadi, natijada ruhiy holat va xulq-atvorda o'zgarishlar yuzaga keladi.

Bemorlarda uchraydigan ruhiy o'zgarishlar:

Kayfiyat buzilishlari: depressiya, apatiya, ruhiy tushkunlik

Tashvish va qo'rquv simptomlari

Xotira va diqqatning pasayishi

Ijtimoiy faollikning kamayishi

Shaxsiy va oilaviy munosabatlarda muammolar

Shuningdek, epilepsiya bilan og'rigan bemorlar ko'pincha stigma va ijtimoiy izolyatsiyaga duch keladi, bu esa ruhiy salomatlikni yanada zaiflashtiradi.

BOSH MIYA JAROHATLARI VA RUHIY O'ZGARISHLAR

Bosh miya jarohatlari (BMJ) bosh miya to‘qimalarining mexanik shikastlanishi natijasida yuzaga keladi. BMJ bemorlarida:

Kayfiyat va emosiyalarni boshqarish qiyinlashadi

Depressiya va tashvish simptomlari kuchayadi

Irodani boshqarish va qaror qabul qilishda qiyinchiliklar

Xotira va kognitiv funksiyalar pasayadi

Ruhiy o‘zgarishlar BMJning turli bosqichlarida turlicha namoyon bo‘ladi: ya’ni, jarohatdan keyingi dastlabki davrda emotsional beqarorlik ko‘proq, uzoq muddatda esa depressiv holatlar va xotira muammolari ko‘p uchraydi.

DIAGNOSTIKA VA DAVOLASH METODLARI

Nevrologik baholash: tutqanoq turi, tezligi va chastotasini aniqlash

Psixologik baholash: depressiya, tashvish va boshqa ruhiy simptomlarni aniqlash uchun standart testlar

Farmakologik davolash: antiepileptik dorilar, kayfiyatni barqarorlashtiruvchi preparatlar

Psixologik qo‘llab-quvvatlash: kognitiv-behavior terapiya, stressni boshqarish metodlari

Reabilitatsiya: fizioterapiya, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, ish va o‘qish jarayoniga qayta moslashuv

OLDINI OLISH VA PRAVENTIV CHORALAR

Epilepsiya va BMJ riskini kamaytirish uchun xavfsizlik qoidalariga rioya qilish

Stressni boshqarish va ruhiy salomatlikni qo‘llab-quvvatlash

Sogʻlom turmush tarzi: yetarli uyqu, toʻgʻri ovqatlanish, jismoniy faollik

Davolashni muntazam davom ettirish va psixologik maslahatlarni qabul qilish

XULOSA

Epilepsiya va bosh miya jarohatlarida ruhiy oʻzgarishlar keng tarqalgan va bemorlarning hayot sifatiga sezilarli taʼsir koʻrsatadi. Ularga vaqtida eʼtibor berish, diagnostika va davolashni oʻz vaqtida tashkil etish, shuningdek, psixologik qoʻllab-quvvatlash, bemorlarning ijtimoiy va emotsional holatini yaxshilashda muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Fisher RS., Epilepsy and Mental Health, New York, 2020.

Maas AIR., Traumatic Brain Injury: Neuropsychiatric Aspects, London, 2019.

Jahon sogʻliqni saqlash tashkiloti (WHO). Neurological Disorders Guidelines, Geneva, 2021.

Karimov M., Nevrologik kasalliklar va ruhiy salomatlik, Toshkent, 2022.